

Asia Tekijänoikeus liiketunnukseen

Hakija X

Annettu 9.3.2011

Tiivistelmä *Yrityksen liiketunnus ei ollut riittävän itsenäinen ja omaperäinen ollakseen tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hakija on 28.10.2010 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa koskien liiketunnuksen tekijänoikeutta. Hakija esittää lausuntopyynnössään seuraavaa:

Hakija kertoo suunnitelleensa maantiekuljetuksiin keskittyneelle Kiitosimeon Oy:lle yhtiön toimeksiannosta liiketunnuksen vuodenvaihteessa 1996-1997 (hakijan liite 2). Hakija kuvailee liiketunnusta siten, että liiketunnuksessa maantietä kuvaava katkoviiva maantien S-mutkan perässä jatkuu tietä kuvaavana jatkeena maantien S-mutkan alapäästä yläpään loppuun asti. Liiketunnuksen kuvitus on punainen, teitä kuvaavat viivat valkoiset. Maantien S-mutka oli suunniteltu käytettäväksi myös toisin päin käännettynä, mikäli sitä käytetään irrallaan liiketunnuksen tekstistä. Hakijan mukaan liiketunnus on hänen luovan työnsä omaperäinen tulos, joka ylittää teostasoon.

Hakijan mukaan Kiitosimeon Oy käyttää edelleen alkuperäistä liiketunnusta liiketoiminnassaan. Tämän lisäksi Kiitosimeon Oy:n liiketoiminnassa liiketunnusta on alettu käyttää myös muunnelluissa muodoissa. Hakija on liittänyt lausuntopyyntöönsä materiaalia, josta ilmenee liiketunnuksen käyttö muunnelluissa muodoissa (hakijan liite 3).

Joissakin liiketunnuksen muunnelluissa muodoissa maantieosuus on typistetty vain yhteen katkoviivaan ja maantien jatkuvuus on katkaistu sulkeamalla maantien S-mutkan perä yhden katkoviivan jälkeen. Toisissa muunnelluissa muodoissa myös maantien S-mutkan yläpäässä tien jatkuvuus on katkaistu eikä kaistaviiva ulotu tien loppuun asti. Hakijan mukaan Kiitosimeon Oy on tehnyt liiketunnukseen vaihtelevia värimuutoksia.

Hakijan näkemyksen mukaan liiketunnuksen käyttö muutetuissa muodoissaan on oikeudenvastaista ja loukkaa hakijalle tekijänoikeuslain mukaan kuuluvia oikeuksia. Hakija katsoo luovuttaneensa oikeutensa suunnittelemansa liiketunnuksen käyttöön vain sen alkuperäisessä muodossa. Hakijan mukaan tekijänoikeuksia ei ole muilta osin luovutettu.

Hakija esittää tekijänoikeusneuvostolle seuraavat kysymykset:

1) Onko hakijan suunnittelema liiketunnus tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos?

2) Onko (liitteestä 3 ilmenevissä) liiketunnuksissa kysymys liiketunnuksen käyttämisestä alkuperäisessä muodossaan vai muutetussa muodossa (TekijL 2 § ja 28 §)?

3) Jos hakija on luovuttanut oikeutensa vain liiketunnuksen käyttämiseen alkuperäisessä muodossaan, onko liitteessä 3 ilmenevä liiketunnuksen käyttö tekijänoikeuslain vastaista?

Hakija on toimittanut lausuntopyyntönsä liitteinä kuvia Kiitosimeon Oy:lle suunnittelemaansa liiketunnuksesta sekä liiketunnuksesta muutetussa muodossa.

VASTINE

Tekijänoikeusneuvosto on pyytänyt vastineen Kiitosimeon Oy:ltä, joka esittää vastineessaan seuraavan:

Vastineessaan Kiitosimeon Oy kiistää hakijan väitteet tekijänoikeuden loukkauksesta. Kiitosimeon Oy ei ota vastineessaan kantaa siihen, onko hakijan suunnittelema liiketunnus tekijänoikeuslain 1 §:n mukainen teos vaan jättää asian siltä osin tekijänoikeusneuvoston harkintaan. Kiitosimeon Oy toteaa, että mikäli tekijänoikeusneuvosto katsoo kyseessä olevan tekijänoikeuslain 1 §:n mukainen teos, kiistää Kiitosimeon Oy, että se olisi muuttanut liiketunnusta tekijänoikeuslain 28 §:n vastaisesti taikka käyttänyt liiketunnusta tekijänoikeuslain vastaisesti.

Kiitosimeon Oy:n mukaan hakijan esittämissä kuvissa ei ole mitään poikkeavaa verrattuna Kiitosimeon Oy:n käyttämään liiketunnukseen lukuun ottamatta osin kuvien väritystä ja sitä, että joissakin merkeissä ei tien kais-taviivaa ole jatkettu.

Kiitosimeon Oy toteaa lisäksi, että suurin osa Kiitosimeon Oy:n käytössä olevista liiketunnuksista on täsmälleen laatijansa esittämän mukaisia ja tämä voidaan todeta esimerkiksi Kiitosimeon Oy:n internetsivuilla olevista kuorma-autojen kuvista.

Kiitosimeon Oy:n mukaan sen näkemystä puoltaa seikka, että yhtiön arkistoista on löytynyt hakijan suunnitteleman liiketunnuksen luonnokset. Kiitosimeon Oy:n käsityksen mukaan liiketunnukset ovat hakijan laatimia tai ainakaan Kiitosimeon Oy:ssä ei ko. liiketunnuksia ole tehty. Kiitosimeon Oy:n käsityksen mukaan hakija on alun perin suunnitellut liiketunnuksen siten, että kaistaviiva on päättynyt kokonaisuena. Kiitosimeon Oy:n mukaan liiketunnus on samalla tavalla suunniteltu myös eri väreissä. Kiitosimeon Oy:n mukaan hakija on täten suunnitellut liiketunnuksesta myös sellaisen version, jota käytetään edelleen yhtiön liiketoiminnassa ja jonka hakija väittää loukkaavan tekijänoikeuttaan.

Kiitosimeon Oy toteaa lisäksi, että vaikka muunnellut liiketunnukset eivät olisikaan hakijan laatimia, ei liiketunnuksen värin muuttaminen taikka ”tien katkaiseminen” niin, että kaistaviiva päättyy kokonaisuena eikä puolikkaana, tarkoita sellaista teoksen muuttamista, että voitaisiin katsoa liiketunnusta käytetyn tekijänoikeuslain vastaisesti. Kiitosimeon Oy:n mukaan oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa on teoksen muuttamiseen annettu mahdollisuus esimerkiksi, jos olosuhteista ja luovutuksen tarkoituksesta voidaan päätellä tiettyjen muutosten olevan sallittua ja niin, että teosta muuttamalla ei tekijän kirjallista taikka taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukata. Kiitosimeon Oy:n mukaan hakija on vuonna 1998 saanut tekevästään liiketunnuksesta 30.000 markan korvauksen, jonka Kiitosimeon Oy on käsittänyt kattaneen korvauksen myös mahdollisista vähäisistä muutoksista. Kiitosimeon Oy:n mukaan muutokset ovat olleet erittäin vähäisiä: sinisen värin lisääminen käytettäväksi punaisen rinnalla sekä ”tien katkaiseminen” niin, että kaistaviiva päättyy kokonaisuena eikä puolikkaana. Kiitosimeon Oy:n mukaan hakijan kirjallista taikka taiteellista arvoa taikka omalaatuisuutta ei näillä toimenpiteillä ole loukattu. Kiitosimeon Oy toteaa, että näillä erittäin vähäisillä muutoksilla se ei ole miltään osin loukannut hakijan oikeuksia eikä ole syyllistynyt tekijänoikeuslain 28 §:n rikkomiseen.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova. Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoja muiden lakien soveltamisesta.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi kaunokirjalliset ja kuvataiteen teokset.

Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomis-työn tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se ylittää teoskynnyn eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita vaatimuksia.

Tekijänoikeuden sisällöstä säädetään TekijäL 2 ja 3 §:ssä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään 2 §:ssä. TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädettyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin.

TekijäL 4 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on kääntänyt teoksen tai muunnellut sitä tai saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tässä muunnellussa muodossa. Myös muuntelijan suorituksen on suojaa saadakseen osoitettava omaperäisyyttä. Muuntelijan tekijänoikeus muunnelmaan ei rajoita tekijänoikeutta alkuperäiseen teokseen. Lain 4 §:n 2 momentissa puolestaan säädetään, että jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen.

TekijäL 28 §:n mukaan se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, ei saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle, ellei toisin ole sovittu.

Tekijänoikeus on TekijäL 43 §:n mukaan voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Tekijänoikeusneuvoston aikaisempia lausuntoja

Tekijänoikeusneuvosto on lausunut logon suojasta esimerkiksi lausunnoissa TN 1997:1, TN 2000:1, TN 2001:12, 2007:18 ja 2009:2. Yleisluonnehdintana ratkaisuista voidaan todeta, että logon ei yleensä ole katsottu ylittävän teoskynnystä. Arvio on kuitenkin aina tehtävä tapauskohtaisesti.

Vastaus lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut sille toimitettua kuvamateriaalia kyseessä olevista liiketunnuksista ja vastaa hakijan esittämiin kysymyksiin alla.

1) Onko hakijan suunnittelema liiketunnus tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos?

Liiketunnukset voivat periaatteessa nauttia tekijänoikeussuojaa mutta niiltä edellytetään tekijänoikeussuojan saamiseksi korkeaa omaperäisyyden tasoa erityisesti silloin, kun niiden elementteinä on käytetty perusvärejä ja -muotoja.

Hakijan suunnittelema liiketunnus koostuu punaisesta S-kirjaimesta, jonka alakaarta on jatkettu pidemmäksi ja jonka keskellä kulkee valkoinen kais-taviiva. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että hakijan suunnittelema liike-tunnus ei ole sillä tavalla omaperäinen ja itsenäinen, että se nauttisi teki-jänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettua tekijänoikeussuojaa.

2) Onko (liitteestä 3 ilmenevissä) liiketunnuksissa kysymys liiketunnuksen käyttämisestä alkuperäisessä muodossa vai muutetussa muodossa (TekijL 2 § ja 28 §)?

3) Jos hakija on luovuttanut oikeutensa vain liiketunnuksen käyttämiseen alkuperäisessä muodossa, onko liitteessä 3 ilmenevä käyttö tekijänoikeus-lain vastaista?

Tekijänoikeusneuvosto vastaa hakijan kysymyksiin 2 ja 3 yhdessä. Koska hakijan suunnittelema liiketunnus ei saa TekijäL:n 1 §:n mukaista suojaa, tekijänoikeusneuvosto ei arvioi liiketunnuksen muuntelun merkitystä asi-assa.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Marco Grönroos

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian rat-kaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Pirjo Kontkanen, Pekka Pulkkinen, Martti Virtanen, Anne Salomaa, Satu Kangas, Eija Hinkkala, Tuula Hämäläinen, Kirsi-Marja Okkonen, Markku Uotila ja Hannele Vettainen.